

تحقیقات توصیفی:

در این نوع از تحقیقات محقق به دنبال چگونگی بودن موضوع است و می‌خواهد بداند پدیده، متغیر یا مطلب چگونه است. هدف تحقیق توصیفی، توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا موضوع است. مانند بررسی:

(۱) وضعیت کارکنان یک اداره

(۲) بررسی وضعیت دانش آموزان یک شهر

(۳) نظرات مردم تهران برای ارزیابی موقعیت کاندیداهای شورای شهر تهران / مجلس شورای اسلامی / ریاست جمهوری

- تحقیق توصیفی برخلاف تحقیق برآوردی و ارزشیابی، که معمولاً با آنها اشتباه گرفته می شود، بر ساختن فرضیه و آزمایش آن، تحلیل روابط بین متغیرهای دستکاری نشده، و پروراندن قوانین کلی توجه دارد. برخلاف روش تجربی (آزمایشی) که در آن متغیرها با مداخله محقق بدقت تنظیم و دستکاری می شوند، در تحقیق توصیفی متغیرهائی انتخاب می شوند و مورد مشاهده قرار می گیرند که هم اکنون وجود دارند یا قبلاً اتفاق افتاده اند.

- تحقیق توصیفی، به شرایط یا روابط موجود، عقاید متداول، فرآیندهای جاری، آثار مشهود و یا روندهای در حال گسترش توجه دارد.

- توجه آن در درجه اول به زمان حال است، هر چند غالباً رویدادها و آثار گذشته را نیز که به شرایط موجود مربوط می‌شوند مورد توجه قرار می‌دهد.

هدف تحقیق توصیفی:

- محقق در این گونه تحقیقات سعی می کند تا «آنچه هست» را بدون هیچگونه دخالت یا استنتاج ذهنی گزارش دهد و نتایجی عینی از موقعیت بگیرد.
- غرض از این گونه تحقیق، پاسخگویی به سؤالاتی مانند «چقدر»، «چه کسی»، «چه اتفاقی دارد می افتد؟» است.

تحقیقات توصیفی در پی یافتن ۳ سؤال زیر است:

- ۱- آیا مسئله مورد نظر در جامعه مورد تحقیق وجود دارد؟
- ۲- اگر وجود دارد میزان آن چقدر است؟
- ۳- مشخصات گروه های با و بدون مسئله چیست؟

ویژگی های تحقیق توصیفی

- (۱) آنها تجربی نیستند، زیرا با روابط میان متغیرهای دست کاری نشده در موقعیت های طبیعی و نه موقعیت های ساختگی سروکار دارند.
- پژوهشگر متغیرهای مناسب را برای تحلیل روابط آنها از وقایع یا شرایطی که قبلاً اتفاق افتاده اند یا هم اکنون موجودند، انتخاب می کند.
- (۲) برای آنها فرضیه های ساخته و آزموده می شود.
- (۳) برای رسیدن به تعمیم ها یا قوانین کلی، روش های منطقی استدلال استقرایی - قیاسی را به کار می برند.
- (۴) در این تحقیقات غالباً روش های نمونه گیری را به کار می برند تا هنگام استنباط خصائص جامعه از روی مشاهده نمونه بتوانند خطای آن را برآورد کنند.
- (۵) متغیرها و روش ها را هر اندازه که ممکن است دقیق و کامل توصیف می کنند به گونه ای که سایر محققان بتوانند تحقیق را تکرار نمایند.

(۶) محقق در تحقیق توصیفی به جمع‌آوری اطلاعات واقعی و مفصل از پدیده‌ای ویژه می‌پردازد.

(۷) محقق در این گونه تحقیقات، به شناسایی و بررسی مسائل، شرایط و وقایع جاری مبادرت می‌ورزد.

(۸) محقق به مقایسه و ارزیابی وقایع می‌پردازد.

(۹) محقق در تحقیق بررسی، بر آورد، ارزشیابی **الزاماً** در پی کشف و توضیح روابط همبستگی‌ها و احتمالاً آزمون فرضیه‌ها و پیش‌بینی رویدادها نیست بلکه توجه او بیشتر در جهت توصیف کردن، گزارش‌نویسی از موقعیت‌ها و وقایع، بر اساس اطلاعاتی است که صرفاً جنبه وصفی دارند.

(۱۰) دامنه تحقیق توصیفی بسیار وسیع و نامحدود است، از این رو بعضی از صاحب‌نظران آن را شامل همه انواع روش‌های تحقیق بجز روش تاریخی و آزمایشی می‌دانند.

(۱۱) محقق سعی دارد تا آنچه هست را بدون هیچگونه دخالت یا استنتاج ذهنی گزارش دهد. و نتایج عینی را از موقعیت بگیرد.

(۱۲) نتیجه‌گیری در این روش باید به احتمال بیان شود نه با قطع و یقین، چون نتیجه بر اساس اطلاعات موجود است.

(۱۳) در این روش، باید به روشنی هدف کلی، اهداف اجرایی / جزئی / فرعی / ویژه تحقیق بمنظور هدایت و تمرکز کلیه تلاش‌ها، مشخص شود.

(۱۴) ابزار اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات در نظرسنجی‌ها بیشتر ارسال پرسشنامه است و کمتر به مشاهده و مصاحبه پرداخته می‌شود. ولی در تحقیقات توصیفی ابزار اندازه‌گیری و جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده، مطالعه اسناد و مدارک مرتبط با موضوع مورد تحقیق می‌باشد.

تحقیقات توصیفی به دسته های زیر تقسیم بندی می شوند:

- ۱- تحقیق پیمایشی (Survey research)
- ۲- تحقیق مقطعی (Cross sectional study)
- ۳- تحقیق طولی (Longitudinal)
- ۴- تحقیق اکتشافی (Exploratory survey)
- ۵- تحقیق همبستگی (Correlation research)
- ۶- اقدام پژوهی (Action research)
- ۷- بررسی موارد (Case series)
- ۸- تحقیق روند فرایندها (Trend study)
- ۹- تحقیق روی یک گروه منتخب (Panel study)
- ۱۰- تحقیق به منظور بیماری سنجی (Morbidity survey)
- ۱۱- تحقیق به روش دلفی (Delphi technique)
- ۱۲- تحقیق به منظور تعیین دانش، نگرش و عملکرد (Knowledge-Aattitude-Practice)
- ۱۳- تحقیق تشخیصی (Diagnostic study)

در تحقیقات توصیفی از ابزار زیر استفاده می شود:

(۱) مطالعه کتابخانه‌ای

(۲) بررسی متون

(۳) پرسشنامه

(۴) مشاهده

(۵) مصاحبه

مراحل تنظیم تحقیق توصیفی:

الف- موضوع و هدف پژوهش را تعیین و به روشنی تعریف کنید. به عبارت دیگر، حقیقت یا خصوصیتی را که قصد آشکار ساختن آن را دارید، مشخص نمایید.

ب- فرضیه‌هایی به منظور تحقق اهداف تدوین نمایید.

ج- سئوالهایی به شرح ذیل مطرح کنید و درصدد یافتن پاسخ مناسب برای آنها باشید.

- (۱) چگونگی و نوع جمع‌آوری اطلاعات.
- (۲) چگونگی انتخاب نمونه (نمونه باید معرف گروهی باشد که قصد توصیف آن را دارید).
- (۳) چگونگی و نوع وسایل و مشاهدات تکنیکی که برای انجام این پژوهش مورد نیاز است.

(۴) آیا برای جمع‌آوری اطلاعات به آزمایش نمونه‌ای نیاز است؟

(۵) آیا به آموزش افرادی که مامور جمع‌آوری اطلاعات می‌شوند نیاز است؟

د- اطلاعات لازم را جمع‌آوری کنید و با استفاده از آمار توصیفی به تفسیر آنها پردازید. و سپس با استفاده از آمار استنباطی فرضیه‌ها را آزمون و نتیجه‌گیری نمایید.

ه- پس از تجزیه و تحلیل یافته‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و کمک گرفتن از ادبیات تحقیق نتیجه‌گیری و پیشنهادات لازم را تدوین نمایید.

ز- گزارشی از نتایج یافته‌ها تنظیم نمایید.

پایان